

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-02-27
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3583-13

SÖKANDE

Länsstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping

Ombud: Ulrika Källberg
Länsstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping

SAKEN

Ansökan om tillstånd för restaurering av sjön Hyllingen, Aneby kommun

Avrinningsområde: 67 (Motala Ström) N: 6411251 E: 490597

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstånd enligt miljöbalken att:

- a) gräva och muddra i Hyllingen och dess strandområden för att öka den fria vattenytan från dagens 2 ha till cirka 5 ha och att förändra bottennivåer.
- b) genomföra rotorfräsning runt Hyllingen i område under nivå för högsta högvatten.
- c) anlägga häckningsöar i sjön Hyllingen
- d) gräva ny fåra för Vibäckabäcken om cirka 180 meter.
- e) anlägga en sedimentationsdamm strax uppströms där den nya bäckfåran mynnar i Hyllingen.
- f) gräva en ny bäckfåra som ansluter sedimentationsdammen med Hyllingen om cirka 35 meter.
- g) lägga igen befintlig fåra för Vibäckabäcken om cirka 160 meter.
- h) lägga upp massor från Hyllingen runt sjön under nivå för högsta högvatten.

Dok.Id 311832

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:30

Placering, höjdsättning och utförande av de tillståndsgivna vattenanläggningarna ska göras enligt beskrivning och ritningar i ansökan.

Villkor för tillståndet

Mark- och miljödomstolen föreskriver följande villkor:

1. Arbetena ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökandena angett eller åtagit sig i målet, såvida inte annat framgår av denna dom.

Kontrollbestämmelser

Sökandena ska regelbundet kontrollera anläggningens underhåll och funktioner enligt ett kontrollprogram. Kontrollprogrammet ska säkerställa och dokumentera att utformningen av anläggningen sker i enlighet med tillståndet. Kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och inlämnas till tillsynsmyndigheten i god tid före det att arbetena med att anlägga våtmarken påbörjas.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen.

Arbetstid

Den tid, inom vilken de i denna dom tillståndsgivna arbetena ska vara utförda, bestäms med stöd av 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken till fem (5) år räknat från den dag denna dom vinner laga kraft.

Oförutsedd skada

Anspraak enligt 24 kap. 13 § miljöbalken på grund av oförutsedd skada ska, för att få tas upp till prövning, framställas till mark- och miljödomstolen inom fem (5) år räknat från utgången av ovan angiven arbetstid.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer den, med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgift för provning och tillsyn enligt miljöbalken, tidigare preliminärt fastställda avgiften för målets provning.

Verkställighetsförordnande

Tillståndet får tas i anspråk, även om domen inte har vunnit laga kraft.

—

BAKGRUND

Hyllingen ligger i Aneby kommun, cirka 2 km öster om samhället Aneby i Jönköpings län. Hyllingen är en grund sjö av slättlandskaraktär som år 1968 blev naturreservat på grund av dess betydelse som rastplats för flyttande fåglar och god biotop för många häckande fågelarter. Området är sedan år 1998 också ett Natura 2000-område enligt fågeldirektivet.

Hyllingen hotas av en accelererande igenväxning som medfört att den öppna vattenytan successivt har blivit mindre, och dess värden för fågellivet håller på att försvinna. Hyllingens area har sedan år 1912 minskat från cirka 9 ha till cirka 2 ha.

För att bibehålla Hyllingens ursprungliga värden som rast- och häckningsområde för fåglar behöver restaureringsåtgärder genomföras. Målsättningen med restaureringen är att skapa förutsättningar för att nå gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-området, samt återskapa de värden som tidigare fanns i naturreservatet.

TIDIGARE BESLUT INOM AKTUELLT OMRÅDE

Vibäckabäcken och del av Svartån omfattas av markavvattningsföretaget ”Förslag till reglering av Svartån mm” år 1907. Hyllingen ligger inom båtudsområdet för samma markavvattningsföretag men är inte reglerad genom sektioner eller profiler. Förslaget är genomfört och har vunnit laga kraft. Ett tillägg gjordes år 1948. Tillägget berör dock inte Hyllingen och Vibäckabäcken utan endast Svartån.

ANSÖKAN

Yrkanden

Sökanden har yrkat, såsom ansökan slutligen framställts, att mark- och miljödomstolen ger tillstånd att:

- gräva och muddra i Hyllingen och dess strandområden för att öka den fria vattenytan från dagens 2 ha till cirka 5 ha och att förändra bottennivåer.
- genomföra rotorfräsning runt Hyllingen i område under nivå för högsta högvatten.
- anlägga häckningsöar i sjön Hyllingen
- gräva ny fåra för Vibäckabäcken om cirka 180 meter.
- anlägga en sedimentationsdamm strax uppströms där den nya bäckfåran mynnar i Hyllingen.
- gräva en ny bäckfåra som ansluter sedimentationsdammen med Hyllingen om cirka 35 meter.
- lägga igen befintlig fåra för Vibäckabäcken om cirka 160 meter.

- lägga upp massor från Hyllingen runt sjön under nivå för högsta högvatten.

Vidare yrkas att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.

Arbetstid

Yrkas att tid för arbetets färdigställande bestäms till fem år.

Oförutsedd skada

Yrkas att tiden för anmälan om anspråk på ersättning för oförutsedd skada bestäms till fem år.

Rådighet

Sökanden äger enligt 2 kap 5§ lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet rådighet att bedriva vattenverksamhet som är önskvärd ur allmän miljösynpunkt.

Sakägare

Som sakägare har angetts de två grannfastigheter som kan påverkas av våtmarksprojektet (Södra Jularp 1:17 samt Äng 1:1, båda inom Aneby kommun)

Planfrågor

Det aktuella området omfattas inte av detaljplan eller områdesbestämmelser. Kommunfullmäktige i Aneby kommun har den 25 februari 2013 antagit en ny översiktsplan. Hyllingen är i denna plan beskriven som naturreservat, Natura 2000-område och riksintresse för naturvård. I planen står att restaurering av sjön är på gång för att utöka dess vattenyta och stoppa igenväxningen av sjön. Under kapitlet *Bebyggelseutveckling* är Hyllingen och Svartån från Hyllingen utpekade som område med översvämningsrisk.

Höjdsystem

I ansökan använt höjdsystem anknyter till RH 70 och referenssystemet till SWEREF 99 15 00. Relationen mellan markavvattningsföretagets höjdsystem och RH 70 är 152,07.

Planerade åtgärder

Grävning, muddring och rotorfräsning

Buskar och sly som växer i, och i anslutning till, sjön ska röjas bort. För minska mängden levande och dött växtmaterial i området ska bränning genomföras. Bränningen ska om möjligt genomföras innan grävning och muddring genomförs i sjön.

Genom grävning och muddring ska Hyllingens vattenyta öka från dagens cirka 2 ha till cirka 5 ha. Sjön utvidgas så att det finns grundområden med ett vattendjup på 0 till 0,75 m och djupområden med ett vattendjup på 0,75 till 1,7 m, vid medelvattenstånd. Stränderna runt sjön ska göras flacka med en släntlutning på 1:5 till 1:10.

Total mängd schaktmassor beräknas uppgå till cirka 55 550 m³.

Gräv- och muddringsmassorna ska i första hand användas för att bygga cirka tio stycken häckningsöar (genom återfyllning av ca 12 300 m³ schaktmassor) samt fylla igen den nuvarande fåran för Vibäckabäcken. Överskottsmassor som blir kvar efter det att öarna anlagts och bäckfåran fyllts igen ska läggas söder om Hyllingen, väster om den nya bäckfåran, för att förbättra stabiliteten i området. För att minimera grumling i Svartån nedströms Hyllingen ska arbetena påbörjas i området längst bort från mynningen och drivas mot mynningen. Vid behov kan länsar med skyddsgardiner sättas upp i de nedre delarna innan sammanflödet med Svartån, för att minska uttransporten av partiklar från området.

För att bekämpa bestånden av till exempel bladvass och andra mindre önskvärda växter i anslutning till sjön ska rotorfräsning genomföras i strandängsområdena runt sjön. I de områden där massor läggs ska rotorfräsning ske för att jämna ut underlaget och bekämpa oönskad vegetation.

Häckningsöar

I sjöns centrala delar ska tio häckningsöar anläggas. Fyra större öar ska anläggas med en area på mellan 600 och 800 m². Förutom dessa ska sex mindre öar i storleksspannet 90-140 m² anläggas. Häckningsöarna ska anläggas så att den färdiga nivån, efter sättningar och erosion, blir cirka 80 cm över vattennivå i bakkant av ön.

Omgrävning av Vibäckabäcken

Uppströms Hyllingen ska cirka 160 meter av Vibäckabäcken fyllas igen och en ny fåra med samma dimensioner och cirka 180 meters längd grävas öster om befintlig fåra. Omgrävningen av fåran börjar cirka 15 meter norr om den punkt där Svartåns regleringsföretags reglering av fåran slutar enligt karta från 1907 års förslag. Inga förändringar görs således i den del av Vibäckabäcken som omfattas av Svartåns regleringsföretag. Den nya fåran får ungefärligt samma längd och dimensioner som befintlig fåra fast något mer meandrande. Den nuvarande vegetationen längs den nya bäckfåran ska så långt som möjligt bevaras för att minska riskerna för erosion. Sökanden avser inte att det nya diket som sökanden ämnar anlägga ska ingå i markavvattningsföretaget. Den del av diket som sökanden avser gräva om ingår inte i markavvattningsföretaget idag.

I ansökan beskrivna arbeten kan inte anpassa nivåerna till de i markavvattningsföretaget tillståndsgivna nivåerna eftersom en anläggning då skulle skapas som ligger cirka två meter över befintlig mark. Sökanden uppger att de har visat att ansökt anläggning inte kommer att påverka markavvattningsföretagets funktion negativt.

För att minimera grumling ska ny fåra grävas utan direkt kontakt med befintlig Vibäckabäck. När ny bäckfåra och sedimentationsdamm är anlagda ska vatten först släppas in i den nedre anslutningen till den nya fåran. Därefter ska den övre anslutningen till den nya fåran öppnas upp och vattnet tillåtas rinna igenom den nya

bäckfåran och sedimentationsdammen. När mängden sediment från den nyanlagda bäckfåran minskat och grumligheten avtagit ska vattenflödet genom befintlig bäck stoppas. Detta stopp kan utföras med sten/grus, spont eller annat. De delar av den gamla bäckfåran som blir avsnörda ska sedan fyllas med massor från området.

Sedimentationsdamm

I Vibäckabäcken strax uppströms Hyllingen ska en cirka 1800 m² stor sedimentationsdamm anläggas. Dammen ska utföras så att en djupare del med ett djup om cirka 2 meter anläggs i området närmast Vibäckabäckens mynning i dammen. Från sedimentationsdammen grävs en bäck ut till Hyllingen. Denna bäck blir cirka 35 meter lång. Mellan sedimentationsdammen och Hyllingen kommer vid behov marknivån att justeras så att en översilningsyta skapas vid högre vattenstånd än medelvattenstånd.

Miljökonsekvenser

Restaureringsprojektet kommer resultera i att dagens igenväxningsmiljö ersätts av en mer öppen våtmark och sjö med betade strandängsmiljöer. Detta kommer gynna de arter som pekats ut i bevarandeplanen för Natura 2000-området. Naturreservatet Hyllingen är sedan 1998 ett Natura 2000-område enligt fågeldirektivet på grund av områdets mycket höga naturvärden för arterna sångsvan, småfläckig sumphöna, kornknarr, dubbelbeckasin och törnskata. Bevarandeplanen fastställdes 2005.

Projektet bedöms också medföra positiva konsekvenser för Hyllingens ekologiska status då mängden näringsämnen in till sjön kommer att minska. Landskapsbilden påverkas positivt genom att det historiska landskapet runt Hyllingen, med en större andel öppen vattenyta, återskapas. Hyllingens värden som fågellokal kommer att öka genom den planerade restaureringen, vilket också är positivt för områdets rekreationsvärden.

Hyllingen är inte beläget inom något fiskevårdsområde. Länets fiskekonsulenter bedömer att provfiske bör ske inom kontrollprogrammet.

En viss negativ påverkan på naturmiljön och omgivningen kommer att ske under restaureringsskedet. Störningar består främst av aktiviteten i området, buller från arbetsmaskiner och grumling från grävning och muddring. Restaureringen kommer också att innebära förändrad växtlighet i, och i anslutning till, sjön samt utläggning av massor för att bygga häckningsöar, öka markens bärighet och förstärka strandområdena. De planerade arbetena kommer att medföra störningar för besökare under den period som arbetena pågår.

En översiktlig provtagning av Hyllingens sediment utfördes den 20 november 2013. Sedimenten i sjön är lösa och består av gyttja. Analysresultat visar att torrsubstanshalten är 12,4 % och att sedimenten har hög halt organiskt material. Sammantaget görs även bedömningen att halterna av föroreningar i sedimenten är att betrakta som låga och i nivå med bakgrundshalter.

Sammanfattningsvis bedöms de långsiktigt positiva konsekvenserna för sjöns betydelse som fågellokal och den förbättrade vattenkvaliteten överväga de negativa

konsekvenserna, vilka kommer att vara relativt kortvariga och främst uppträda under restaureringsskedet. Nollalternativet skulle innebära att inga restaureringsåtgärder genomförs och att igenväxningen av sjön fortsätter, vilket är negativt för de arter som pekats ut i bevarandeplanen.

Konsekvenser för enskilda intressen

Inga ingrepp görs i de delar av Vibäckabäcken som omfattas av profiler och sektioner för Svartåns markavvattningsföretag och markavvattningsföretaget bedöms därmed inte påverkas av projektet. Resterande del av Vibäckabäcken och Hyllingen ingår i båtadsområdet för markavvattningsföretaget och kommer fortsatt att göra så även efter restaureringen. Den del av Vibäckabäcken som grävs om ingår således i båtadsområdet. Bäckan kommer att ges ungefärligt samma dimensioner och längd som dagens bäck, dock något mer meandrande. Eftersom bäcken ges ungefärligt samma dimensioner som idag bedöms eventuell påverkan på båtadsområdet som försumbar.

Ansökt anläggning beräknas inte medföra högre vattenstånd för den uppströms belägna delen av regleringsföretaget Svartån år 1907 jämfört med de idag tillståndsgivna utgående från resultatet från utförd modellering, enligt modellverktyget MIKE 11.

Sökanden konstaterar att marknivån vid markavvattningsföretagets sektion 0 har sjunkit väsentligt (upp mot 2 meter) sedan företaget upprättades. Det innebär att befintligt slänkrön ligger i ungefärlig nivå med i markavvattningsföretaget tillståndsgiven dikesbotten. För att möjliggöra fortsatt funktion har markägarna vid rensning bibehållit tillståndsgiven sektion, som följaktligen med åren hamnat på en lägre nivå än den tillståndsgivna i samma takt som omgivande mark har sjunkit. I föreslagen profil och sektioner för sjörestaureringen har hänsyn tagits till de faktiska förhållandena och markavvattningsföretagets rätt att även fortsättningsvis avvattna markerna enligt avsikten i gällande markavvattningsföretag.

Förslag till villkor

Sökanden föreslår inga villkor.

Tillåtlighet

Tillåtlighet enligt 2 kap. miljöbalken

Miljökonsekvensbeskrivningen är en del av uppfyllandet av bevisbörderegeln, 2 kap. 1 § miljöbalken, som har till uppgift att visa att verksamhetsutövaren i det föreslagna projektet följer de lagar och regler som finns på miljöområdet. Under arbetet med miljökonsekvensbeskrivning och tillhörande utredningar har kunskap inhämtats genom inventeringar, utredningar, kontakter med myndigheter, organisationer, berörda samt sakkunniga, i enlighet med 2 kap. 2 § miljöbalken. I ansökan och miljökonsekvensbeskrivning redovisas i de fall där det anses motiverat förslag till åtgärder för att mildra intrång och olägenheter i enlighet med 2 kap. 3 § miljöbalken. Den entreprenör som anlitas ska inte använda några kemiska produkter som kan medföra risker för människa och miljö vid produktion eller drift om det finns

alternativ som är mindre farliga, i enlighet med 2 kap. 4§ miljöbalken. Massbalans har eftersträvat vid utformning av projektet i enlighet med 2 kapitlet 5 § miljöbalken. Åtgärderna utförs i sjön Hyllingen eftersom den anses ha goda förutsättningar att fortsatt vara en god fågellokal. Inom området finns inga detaljplaner. I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas vilka överväganden som gjorts angående projektet med hänsyn till såväl miljö som teknik, ekonomi och samhällsplanering i enlighet med 2 kap. 7 § miljöbalken. Nyttan och värdet av de i ansökan föreslagna åtgärderna bedöms överstiga kostnaderna för dess utförande.

Tillåtlighet enligt 3 kap. miljöbalken

Föreslagna åtgärder kommer inte att ha någon påverkan på angränsande område av riksintresse för kulturmiljövård. Inga kända lämningar omfattade av lagen om kulturminnen m.m. kommer att påverkas. Åtgärderna kommer att ha en positiv inverkan på riksintresset för naturvård.

Tillåtlighet enligt 7 kap. miljöbalken

Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området. Åtgärderna kommer tillfälligt ha en mindre negativ påverkan på naturmiljön i området. Syftet med åtgärderna är dock att höja naturmiljövärdena i området på sikt. Hinder enligt strandskyddsbestämmelserna mot verksamheten föreligger således inte. Föreslagna åtgärder är nödvändiga för att kunna uppnå gynnsam bevarandestatus i Natura 2000-området. Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs därför inte. Den berörda sträckan av Vieäckabäcken är i huvudsak bredare än 2 meter och omfattas därmed inte av det generella biotopskyddet. Ansökan berör inte heller i övrigt några biotopskyddade områden.

Tillåtlighet enligt 11 kap. miljöbalken

Fördelarna med restaureringen, det vill säga att återupprätta Hyllingens värde som rast- och häckningsområde för fåglar, anses överväga kostnaden för vattenverksamheten och de mindre negativa effekter för naturmiljön under byggskedet som vattenverksamheten orsakar.

Övrigt avseende tillåtligheten

Anläggandet av en sedimentationsdamm kommer att ha en positiv inverkan på de miljö kvalitetsnormer (MKN) för ytvatten som gäller för Hyllingen. Närliggande grundvattenförekomst som omfattas av MKN för vatten kommer inte att påverkas av projektet. Övriga MKN (buller, utomhusluft och fisk- och musselvatten) påverkas inte.

Förslag till skyddsåtgärder

För att minimera negativa effekter på fågellivet i området och nedströms liggande vattenmiljöer föreslås ett antal skyddsåtgärder:

-Restaureringen bör genomföras under perioden augusti-mars för att minimera störningar på häckande fåglar. Om möjligt bör arbetena utföras då vattenflödet är lågt, vilket minskar mängden sediment som når nedströms liggande vattendrag och sjöar.

-Grävningsarbetena bör utföras varsamt och påbörjas längst från sjöns utlopp och drivas mot mynningen i Svartån. Detta för att minska uttransporten av sediment och organiska material från området, vilket kan medföra miljöpåverkan i nedströms liggande vattendrag och påverka fiskar och andra vattenlevande organismer negativt.

-Ny fåra för Vibäckabäcken ska grävas i torrhet. Vatten ska släppas på i den färdigställda fåran, först nedifrån Hyllingen och därefter uppifrån Vibäckabäcken.

-Länsar med skyddsgardiner ska vid behov sättas upp innan sammanflödet med Svartån för att minska uttransporten av partiklar från arbetsområdet.

-Under byggskedet ska beredskap finnas för att snabbt kunna omhänderta eventuellt oljespill och/eller andra föroreningar från arbetsmaskiner.

Förslag till kontrollprogram

Referensprovtagning av vattenkvaliteten i Svartån och Vibäckabäcken föreslås genomföras fyra gånger under en årscykel innan grävningsarbetena påbörjas. Under pågående arbeten föreslås löpande provtagning av vattenkvalitet i Svartån uppströms och nedströms sammanflödet med Vibäckabäcken, för att kontrollera sedimenttransport och påverkan på vattenkvalitet i Svartån.

Uppföljande provtagning föreslås ske fyra gånger under en årscykel i Svartån och Vibäckabäcken för att kontrollera restaureringens effekter vad gäller närsaltsreducering och andra effekter.

Provtagning av fiskfauna genomförs en gång innan byggstart och en uppföljning av elprovfisket föreslås ske två gånger, ett respektive två år efter färdigställande.

Sedimentationsdammens djup vid inloppet ska mätas efter färdigställande, därefter en gång per år för att avgöra när underhållsmuddring krävs.

Kontrollprogrammet för övervakning av påverkan på vattenmiljöerna i anslutning till restaureringsområdet föreslås tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. Sökanden önskar att kontrollprogrammet inte fastställs av domstolen utan tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Skäl för verkställighetsförordnande

Sökanden har för genomförande av åtgärder enligt ansökan genom Aneby kommun beviljats medel från LOVA (Lokala Vattenvårdsprojekt). Dessa medel kan som senast rekvireras under år 2015 och restaureringen behöver därför inledas under innevarande år. Mot bakgrund av ovanstående anser sökanden att det föreligger beaktansvärda skäl att meddela verkställighetsförordnande.

YTTRANDEN

Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och MSB avstår från att yttra sig

Aneby kommun, Tillsynsnämnden anför att de ser det positivt att förutsättningar skapas för att nå gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-området och att de värden som tidigare fanns återskapas. Nämnden framhåller att separat strand-skyddsdispens söks i god tid för verksamheten, att det upprättas en skötselplan för området samt att verksamhetsutövaren säkerställer bärigheten i området samt vidtar åtgärder för minska erosion vid upplägning av uppgrävda sediment.

Naturskyddsföreningen i Jönköpings län anför att de inget har att invända mot den planerade grävningen och muddringen av sjön Hyllingen

Bordsjö Fideikommiss AB, genom VD Carl Bonde, har inga invändningar mot restaureringen av naturreservatet Hyllingen

—

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 22 kap. 16 § miljöbalken avgjort målet på handlingarna utan huvudförhandling och syn.

Rådighet

Sökanden har, enligt 2 kap 5§ lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, erforderlig rådighet att ansöka om tillstånd till vattenverksamhet då den bedöms som önskvärd ur en allmän miljösynpunkt.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen bedömer att den beskrivning av miljökonsekvenserna som sökanden har redovisat i sin ansökan i målet uppfyller kraven på en sådan miljökonsekvensbeskrivning som ställs upp i 6 kap. miljöbalken. Den kan därför godkännas.

Tillåtlighet*Bedömning av tillåtligheten med anledning av gällande tillstånd för Svartåns reglering år 1907*

Sökanden har genom inmätningar konstaterat att dikesbotten för befintligt markavvattningsföretag omedelbart uppströms de nu ansökta vattenverksamheterna, jämför sektion ”0”, är beläget cirka 2 m djupare än vad ursprungligt tillstånd medger. Detta förhållande med dagens betydligt lägre marknivåer jämfört med de i markavvattningsföretaget ursprungliga har påvisats gälla även inom övriga delar av området runt Hyllingen. Domstolen bedömer det vara sannolikt att de sjunkande nivåerna har orsakats av pågående mineralisering av de organiska jordarna i området under en period av cirka hundra år. Det framgår inte av ansökan om, och isåfall när, markavvattningsföretaget Svartåns regleringsföretag har fördjupat dikningarna för att fortsatt kunna avleda vatten ut till Svartån och bruka jorden. I det fall eventuella fördjupningar av diken är utförda före 1986, när dåvarande Naturvårdslagen kompletterades med ett markavvattningsförbud, kan fördjupningarna anses som lagliga även om de inte är omprövade enligt lag.

Enligt ansökan ska nytt dike mm inte beröra några befintliga tillståndsgivna diken och ingen grävning förutses utföras söder om sektion ”0” i diket. Domstolen bedömer att i ansökan beskriven vattenverksamhet möjligen påverkar men inte skadar det enskilda intresse som utgörs av tillstånd för Svartåns markavvattningsföretag år 1905. Det förutsätter att nya diken och sedimentationsdammen i framtiden, på grund av eftersatt underhåll, inte försvårar avledningen av vatten från det uppströms belägna dikningsföretaget. I ansökan framställs i övrigt att den del av Vibäckabäcken som grävs om ingår i båtnadsområdet vilket är ett påstående som domstolen ställer sig tveksam till. I fall det ändå är en del av båtnadsmarken bedöms inte omgrävningen föranleda någon förändring av båtnaden. I egenskap av tillståndsinnehavare skall underhållsansvaret, och vidmakthållandet av nya anläggningar, vila på länsstyrelsen i Jönköpings län vilket bland annat tydligt föreslås framgå av blivande skötselplan för Hyllingen.

Natura 2000-område

Enligt 19 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska myndigheter, som meddelar ett beslut som kan påverka miljön i ett naturområde som avses i 7 kap. 27 § miljöbalken, särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området. Innan ett sådant beslut meddelas ska myndigheten ha gjort en bedömning av beslutets konsekvenser för det ifrågavarande naturområdet. Enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett sådant naturområde. Tillstånd krävs dock inte för verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

Domstolen bedömer att de ansökta vattenverksamheterna enbart har en positiv inverkan på befintligt Natura 2000-område och syftar till att gynna de arter som pekats ut i bevarandeplanen. Tillstånd krävs därför inte enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Strandskydd

Aneby kommuns tillsynsnämnd har framhållit att separat strandskyddsdispens söks i god tid innan eventuellt tillstånd tas i anspråk. Det råder strandskydd på 100 meter i det aktuella området. Enligt 7 kap. 16 § punkten 2 miljöbalken gäller inte förbudet att utföra grävningsarbeten m.m. inom strandskyddsområde som omfattas av tillstånd enligt miljöbalken. Syften med detta undantag är att undvika dubbelprövning. Vid tillståndsprövningen ska beaktas att verksamheten ska bedrivas i strandskyddsområde. Det innebär att de förutsättningar måste vara uppfyllda som gäller för dispens (prop. 1997/98:45, del 2, sid. 88). Någon separat dispensprövning ska alltså inte ske.

Mark- och miljödomstolen bedömer att arbetena inte motverkar strandskyddets syften, eftersom allmänhetens tillgång till platsen efter det att återställningsarbetet avslutas sannolikt kommer att bli bättre och det är positivt för livsvillkoren för djur-

och växtliv i övrigt. Det innebär att hinder enligt strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken inte föreligger.

Bedömning av tillåtligheten i övrigt

Uppgrävda muddermassor i Hyllingen ska användas för återfyllnad inom området. Sökanden har visat att undantaget för att deponeringsförordningen (2001:512) inte skall tillämpas är giltigt, detta då massorna har visat sig vara icke-farliga och skall läggas upp i anslutning till sin ursprungliga källa.

Massorna ska delvis användas för att fylla igen Vibäckabäckens nedre lopp. Sökanden menar, att denna åtgärd inte kräver biotopskyddsdispens, då bäcken i huvudsak är bredare än 2 meter. Argumentet torde syfta på punkten 5 i Bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., vari som huvudregel stadgas, att till de generellt skyddade biotoper som avses i 5 § förordningen hör småvatten eller våtmark med en areal av högst ett hektar i jordbruksmark men också att denna arealbegränsning inte avser linjära element som öppna diken eller högst två meter breda naturliga bäckfåror. Då Vibäckabäcken i den del som avses fyllas igen inte är en naturlig bäckfåra utan en grävd kanal framstår det som tveksamt om undantaget från begränsningsregeln är tillämpligt. Då emellertid denna del av bäcken är grävd i mark som redan då dikningsföretaget inrättades utgjorde strand och sjöbotten och inte heller i dag synes vara belägen i jordbruksmark, torde av detta skäl den del av bäcken som skall igenfyllas inte omfattas av det generella biotopskyddet.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den sökta vattenverksamheten inte omfattas av någon detaljplan eller områdesbestämmelser som gör att verksamheten inte skulle vara tillåtlig. Den kan inte heller anses motverka intentionerna i kommunens översiktsplan.

Sammantaget finner mark- och miljödomstolen att den sökta vattenverksamheten är förenlig med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. samma balk.

Den utökade våtmarken bedöms vidare medföra en reduktion av framför allt kväve, men även fosfor, i det vatten som avleds till Svartån. Utöver det bidrar en större våtmark till ökad biologisk mångfald. Några skador eller olägenheter av någon betydelse bedöms inte uppkomma. Verksamheten bidrar både direkt och indirekt till uppfyllandet av flera nationella miljömål. Dessa faktorer är svåra att beräkna i ekonomiska termer. Mark- och miljödomstolen finner dock att fördelarna av den sökta verksamheten får anses överväga kostnaderna samt eventuella skador och olägenheter av den. Hinder mot tillstånd föreligger därför inte heller med hänsyn till 11 kap. 6 § miljöbalken eller mot miljöbalkens bestämmelser i övrigt.

Sammanfattningsvis anser domstolen att den sökta vattenverksamheten är tillåtlig. Tillstånd kan därför lämnas till ansökta verksamheter.

Villkor

Sökanden har inte föreslagit några villkor. Enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken är det verksamhetsutövarens skyldighet att vidta de försiktighetsmått som krävs för att ingen olägenhet ska uppstå för människors hälsa och miljön, dock under förutsättning att det inte kan anses orimligt att uppfylla dessa krav.

Aneby kommun, genom dess tillsynsnämnd, erinrar om att verksamhetsutövaren ska säkerställa bärigheten i området samt vidta åtgärder för att minska erosion vid uppläggning av uppgrävda sediment. Domstolen utgår från att sökanden borgar dels för ett säkert utförande och dels fortlöpande återställer eventuella skador på de nya anläggningarna inom ramen för sitt underhållsansvar.

Domstolen finner att ett så kallat allmänt villkor bör upprätthållas, då det närmare preciserar hur restaureringen ska ske och anläggningar utföras, samt att ytterligare villkor ej är påkallade.

Kontroll

Den närmare kontrollen av hur verksamheten utförs och följs upp bör avgöras inom ramen för ett kontrollprogram. I övrigt hänvisar domstolen till kravet på verksamhetsutövarens egenkontroll enligt vad som anges i 25 kap. 19 § miljöbalken.

Domstolen finner det lämpligt att kontrollprogrammet upprättas av sökanden i samråd med tillsynsmyndigheten och ges in till tillsynsmyndigheten i så god tid att det kan godkännas av tillsynsmyndigheten innan den tillståndsgivna vattenverksamheten påbörjas.

Arbetstid

Arbetstiden för utförande av arbetena av den aktuella vattenverksamheten bör sättas till fem år efter att denna dom vunnit laga kraft i enlighet med sökandenas yrkande.

Oförutsedd skada

Sökanden har föreslagit att tiden för oförutsedd skada bestäms till fem år, räknat från arbetstidens utgång, vilket domstolen anser kan godtas.

Prövningsavgift

Den prövningsavgift, som mark- och miljödomstolen tar ut i mål om prövning av vattenverksamhet, syftar till att täcka kostnaderna för den prövning som föranleds av ansökan. Vid en prövning enligt 9 kap. 3 § andra stycket förordningen (1998:940) om avgift för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, finner mark- och miljödomstolen att den avgift om 5 000 kr som domstolen i beslut den 16 september 2013 preliminärt har fastställt för målets prövning får anses skälig med hänsyn till prövningens omfattning.

Verkställighetsförordnande

Sökanden är angelägen om att så snart som möjligt kunna utföra våtmarken då staten har beviljat tidsbegränsade medel för detta ändamål. Det är av betydelse för aktuella stödmedels utbetalning att ett eventuellt tillstånd till sökt verksamhet kan tas i anspråk så snart som möjligt, dock senast under 2015. Med de föreslagna

försiktighets- och skyddsåtgärderna saknas det anledning att befara att den sökta verksamheten kommer att ge upphov till skador eller olägenheter. Mark- och miljödomstolen bedömer att samhällsnyttan med de föreslagna åtgärderna är stor. Domstolen anser därför att det finns skäl för att domen i målet får verkställas utan hinder av att den inte har vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 20 mars 2015.

Carl-Göran Heden

Mats Käll

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Carl-Göran Heden, ordförande, och tekniska rådet Mats Käll samt de särskilda ledamöterna Lennart Forsell och Torbjörn Brorson.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.